

Závěrečná správa z konzultácií Prepájanie EÚ s mládežou

XI. cyklus Európskeho dialógu s mládežou

Október 2025

Ema Brunovská, Sofia Andrášiková
Rada mládeže Slovenska

Tento dokument bol vytvorený s finančnou podporou Národného inštitútu vzdelávania a mládeže a Európskej únie (European Commission - Education, Audiovisual and Culture Executive Agency (EACEA)).

Keď hovoríme o účastníkoch, myslíme účastníkov aj účastníčky. Rodová rovnosť aj rovnosť príležitostí vo všetkých ich podobách sú naším najhlbším presvedčením, pre účely výskumnej správy používame iba pre zjednodušenie textu spoločné zaužívané oslovenie.

Text analýzy neprešiel jazykovou korektúrou.

OBSAH

Úvod	3
Ciele XI. cyklu Európskeho dialógu s mládežou	3
Metodológia a profil účastníkov	4
Analýza zistení	5
Pocit príslušnosti k EÚ	6
Hodnoty a polarizácia	12
Dôvera v EÚ a demokraciu	17
Odporúčania (európska a národná úroveň)	19
Záver	19

Úvod

Európsky dialóg s mládežou (EDM) je kľúčovým participatívnym mechanizmom Európskej únie, ktorý umožňuje mladým ľuďom aktívne prispievať k formovaniu verejných politík na európskej, národnej a lokálnej úrovni. V rámci jedenásteho cyklu sa Slovenská republika zapojila do konzultačného procesu zameraného na Európsky cieľ mládeže č. 1 – prepojiť EÚ s mladými.

Cieľom tohto cyklu je posilniť pocit spolupatričnosti mladých ľudí s Európskou úniou, obnoviť dôveru v demokratické inštitúcie a podporiť ich zapojenie do rozhodovacích procesov.

Téma 11. cyklu vychádza z Európskeho cieľa mládeže #1, ktorý zdôrazňuje potrebu posilniť prepojenie mladých ľudí s Európskou úniou, obnoviť dôveru a podporiť ich zapojenie do demokratických procesov. Z výskumov a konzultácií vyplýva, že časť mladej generácie má obmedzené porozumenie fungovaniu EÚ, nedôveruje inštitúciám a necíti sa byť ich súčasťou.

Cieľom cyklu je preto priblížiť Európsku úniu mladým ľuďom, vysvetliť jej hodnoty, mechanizmy fungovania a vytvoriť priestor pre vzájomný dialóg a dôveru.

TÉMA 11. CYKLU | PREPÁJANIE EÚ S MLÁDEŽOU

Ďalšie ciele cyklu zahŕňajú:

- garantovať zmysluplné zapojenie mladých ľudí do všetkých fáz rozhodovacieho procesu EÚ;
- posilniť dôveru mladých k európskemu projektu riešením demokratického deficitu a transparentnosti;
- rozvíjať hodnoty solidarity, spravodlivosti, rovnosti a spolupatričnosti;
- hodnotiť dopady európskych politík na mladých ľudí a zlepšiť ich prístupnosť.

Ciele a prínos pre Slovensko

Národný proces v Slovenskej republike si kladie za cieľ **podporiť väčšie prepojenie mladých ľudí s Európskou úniou** prostredníctvom otvoreného dialógu, vzdelávania o EÚ a vytvárania možností pre participáciu. Slovenský kontext ukazuje, že mladí ľudia majú záujem o spoločenské témy, no často im chýba priestor a informácie, ako sa môžu zapojiť. Tento cyklus preto zdôrazní tému dôvery, informovanosti a participácie – s dôrazom na regionálnu rozmanitosť, inklúziu a hlas mladých s menšími príležitosťami.

Zistenia tvoria základ pre tvorbu odporúčaní, ktoré sa premietnu do národných aj európskych politík. Cieľom je prispieť k rozvoju otvoreného, dôveryhodného a hodnotovo ukotveného partnerstva medzi mladými ľuďmi a Európskou úniou.

Metodológia

Konzultačná fáza prebiehala v mesiacoch február – jún 2025 a kombinovala kvalitatívne aj kvantitatívne metódy. Hlavnú časť tvorili fokusové skupiny vedené facilitátormi vyškolenými Radou mládeže Slovenska. Diskusie sa konali v rôznych regiónoch a zahŕňali mladých ľudí z rozmanitých prostredí, vrátane vidieckej mládeže, mladých ľudí so zdravotným znevýhodnením a účastníkov s menšími príležitosťami.

Zber dát dopĺňal online dotazník na tému prepojenia mladých s Európskou úniou. Do konzultácií sa zmysluplne zapojilo 201 mladých ľudí, ďalších 166 mladých vyplnilo dotazník. Spolu tak proces zachytil hlasy **viac ako 360 mladých ľudí** naprieč Slovenskom.

Pod kvalitatívnymi konzultáciami rozumieme skupinové diskusie vedené facilitátorom alebo facilitátorkou, počas ktorých mladí ľudia spoločne premýšľali o svojich skúsenostiach, názoroch a návrhoch k téme prepojenia mladých s Európskou úniou.

V jednej skupine sa zvyčajne zúčastnilo približne 8 až 10 mladých ľudí, pričom jeden facilitátor mohol viesť viac takýchto stretnutí v rôznych regiónoch alebo typoch prostredí.

Z metodologického hľadiska sme odporúčali využívať najmä metódu fokusovej skupiny, doplnenú o prvky diskusnej skupiny.

Fokusové skupiny boli zamerané na zachytenie celého spektra postojov, skúseností a návrhov účastníkov, zatiaľ čo diskusné skupiny smerovali k hľadaniu zhody alebo návrhu konkrétnych riešení.

V rámci slovenských konzultácií prevažovala technika fokusovej skupiny, keďže umožnila zachytiť rozmanité postoje mladých z rôznych sociálnych a regionálnych kontextov.

Rovnako ako v predchádzajúcich cykloch, aj tentoraz bol dialóg doplnený o online dotazník zameraný na hlavnú tému XI. cyklu: **„Prepojiť EÚ s mladými“**.

Dotazník bol prístupný prostredníctvom online nástrojov od začiatku realizácie konzultácií a slúžil na doplnenie a podporu zistení z kvalitatívnych diskusií. O jeho vyplnenie boli požiadaní účastníci konzultácií, ideálne na začiatku alebo konci podujatia.

Z dotazníka vyplynulo, že približne 36 % mladých pochádzalo z vidieckych oblastí. Sedem respondentov identifikovalo zdravotné znevýhodnenie. Zber údajov rešpektoval zásady GDPR a anonymitu účastníkov.

- 95 mladých mužov
- 101 mladých žien
- väčšina účastníkov vo veku 16 až 25 rokov

Zapojení aktéri

Národnú pracovnú skupinu pre EDM tvoria Rada mládeže Slovenska (koordinátor), Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Asociácia krajských rád mládeže, Združenie informačných a poradenských centier mladých a Študentská rada vysokých škôl.

Okrem Národnej pracovnej skupiny pre EDM sa do konzultačného procesu zapojili aj mládežnícke organizácie, mládežnícki delegáti a iní jednotlivci aktívni vo svojich komunitách.

Časový harmonogram

XI. cyklus prebieha od januára 2025 do júna 2026. V prvej polovici (január – august 2025) prebehla fáza konzultácií, vrátane národných diskusií a prvej Európskej konferencie mládeže v Poľsku. Následne (jeseň 2025 – jar 2026) sa sústreďí implementačná fáza, spojená s konferenciami v Dánsku a na Cypre.

Zhrnutie zistení

Ako môžeme zabezpečiť, aby sa všetci mladí ľudia cítili byť súčasťou Európy a EÚ?

Mladí ľudia na Slovensku najčastejšie spájali pocit európskej identity s možnosťou cestovania, poznávania iných kultúr a využívania výhod členstva v EÚ – najmä voľného pohybu, štúdia a práce v zahraničí.

Zároveň vnímali význam osobných kontaktov, výmen a návštev európskych inštitúcií. Cítiť sa byť súčasťou Európy podľa nich znamená aj rozumieť tomu, ako EÚ funguje a ako ovplyvňuje každodenný život. Zdôrazňovali potrebu lepšej informovanosti – prostredníctvom školského systému, sociálnych sietí a komunitných podujatí.

Mnohí mladí však priznali, že o fungovaní EÚ vedia málo. Skupiny s menšími príležitosťami (napr. mladí z chudobnejších regiónov) pociťujú nižšiu mieru prepojenia najmä pre nedostatok prístupných možností cestovať alebo zúčastniť sa programov ako Erasmus+.

Ako zabezpečiť, aby všetci v EÚ zdieľali spoločné hodnoty?

Účastníci sa zhodli, že spoločné hodnoty EÚ – ako rovnosť, solidarita, sloboda či právny štát – sú málo známe a zriedkavo sa o nich hovorí. Mladí navrhujú, aby sa téma hodnôt EÚ stala súčasťou vzdelávania od raného veku a aby bola prepojená s praktickými aktivitami. Účastníci sa zhodli, že spoločné hodnoty EÚ – ako rovnosť, solidarita, sloboda či právny štát – sú málo známe a zriedkavo sa o nich hovorí.

Mladí navrhujú, aby sa téma hodnôt EÚ stala súčasťou vzdelávania od raného veku a aby bola prepojená s praktickými aktivitami. Väčšina mladých vnímala, že politická polarizácia, dezinformácie a nedôvera voči inštitúciám oslabujú zdieľanie spoločných hodnôt.

Ako kľúčové riešenie uvádzali rozvoj mediálnej a občianskej gramotnosti, podporu kritického myslenia a podporu dialógu medzi generáciami.

Pripomenuli, že hodnoty by mali presadzovať aj samotní politici – nielen v rétorike, ale aj v každodennej praxi.

Ako môžeme posilniť dôveru mladých ľudí v demokraciu a EÚ?

Mladí na Slovensku deklarovali nízku znalosť procesov v rámci EÚ. Väčšina má len hmlistú predstavu o tom, ako EÚ prijíma rozhodnutia a aký dopad majú na ich život.

Preto považujú za dôležité posilniť občiansku výchovu a sprístupniť informácie o fungovaní EÚ zrozumiteľným spôsobom.

Za kľúč k budovaniu dôvery označili väčšie zapojenie mladých do rozhodovania – prostredníctvom konzultácií, mládežníckych parlamentov, fór a pravidelného dialógu s politikmi. Uvítali by viac príležitostí na osobné stretnutia so zástupcami EÚ inštitúcií a podporu medzigeneračného dialógu.

Analýza zistení

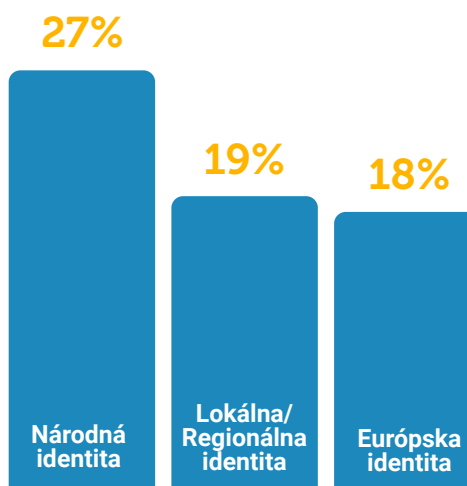
Téma 1: Súčasť EÚ

Prvou témou bol pocit príslušnosti k Európskej únii. Mladí v konzultáciách uvažovali nad tým, či sa cítia byť súčasťou Európskej únie, reflektovali nad svojou identitou ako európanov a slovákov, pričom popisovali aj svoje vnímanie Európskej únie z pohľadu mladých občanov.

Európska, národná a regionálna identita

Podľa prieskumu Youth Survey 2024 sa mladí Slováci najviac stotožňujú so svojou národnou identitou (27 %), nasleduje lokálna alebo regionálna (19 %), a európska identita (18 %).

Rovnaký podiel (18 %) vníma všetky tri identity ako rovnocenné, zatiaľ čo zvyšní respondenti uviedli inú alebo žiadnu identitu. V roku 2022 sa v konzultáciách väčšina vyjadrila, že sa cíti byť európanom*kou (86%) a pre 82% je byť Európanom*kou dôležité.

Podľa odpovedí na otázku **“Ako silno sa cítite byť Európanom? - Prečo?”** sa mladí respondenti vo všeobecnosti za európanov považujú, avšak nejde o samozrejmosť. Tí, ktorí sa za európanov považovali silnejšie to tak vnímali najmä vďaka benefítom a príležitostiam, ktoré im Európska únia ponúka:

Cestovanie, Štúdium a práca v zahraničí, Erasmus+, Pocit bezpečia, Európske zdroje/ fondy/ financovanie a dopad na ich okolie, Spoločnú menu

Cestovanie a Erasmus boli hlavnými zosilňovačmi európskej identity, pretože im približujú iné krajiny, ich kultúru a život v nich. Mladí spomenuli aj to, že občianstvo v EÚ považujú za automatickú súčasť ich identity, čiže sa tou otázkou nezaoberajú - pocit “európana” je pre nich prirodzený. Súčasťou ich identity je aj tá európska aj vďaka hodnotovému ukotveniu EÚ. Úniu vnímajú ako “priestor hodnotovej stability, demokracie a solidarity”.

Dôraz bol kladený aj na pocit bezpečnosti - **„Keď sme v EÚ, cítim sa bezpečnejšie. Je to také, že sme súčasť niečoho veľkého”**. Niektorí vyjadrili aj svoje obavy z vojny na Ukrajine a svoje pocity zo spolupatričnosti k EÚ spájali aj s tým, že im dodáva pocit istoty v prípade hrozieb.

Tí, čo svoju európsku identitu vnímali iba slabšie sa vyjadrili, že tomu tak je z dôvodu, že nemajú dostatok skúseností na základe ktorých by svoju európsku identitu dokázali posúdiť, či dôvody na to aby sa s Európou stotožnili. Uviedli aj, že:

“Nie je viditeľné, čo pre nás Európa robí, nie je to dobre prezentované, čo sa deje pre mladých ľudí.”

O naberanie skúseností majú záujem, avšak nie vždy sú pre nich prístupné - pre veľa mladých to stále nie je reálne. Hovoria:

“Erasmus, študijné pobyty – všetko to znie super, ale keď žiješ v rodine, kde ledva vyžijú z mesiaca na mesiac, takéto možnosti ani nevidíš.”

Pojem “európan” je pre nich abstraktný, pričom “ich názory a pocity sa spájajú s miestom kde žijú”. Priznávajú, že nemajú dostatok informácií o fungovaní Európskej únie - EÚ im je vzdialená, nerozumejú jej a na rozhodovanie v jej inštitúciách podľa vlastných slov nemajú vplyv. Zároveň im chýbajú informácie, ktoré by sa mohli naučiť v škole:

“V škole sa o EÚ skoro nič neučí. Len základné fakty – vlajka, počet členov.”

Výhody, ktoré im členstvo v Únii prináša vnímajú, avšak prevyšuje ich okolie, prostredie a komunita.

Tou najčastejšie spomínanou výhodou je práve sloboda pohybu, Erasmus+ a cestovanie, avšak u tejto skupiny mladých to je jednou z jediných príležitostí kedy sa cítia byť európanmi.

Cítim sa byť Európanom, keď cestujem do inej krajiny bez pasu. Vtedy si uvedomím, že sme prepojení.”

Cítite sa viac Slovákom ako Európanom? Prečo?

Mladí sa v odpovediach na otázku vyjadrili, že svoju európsku identitu nepovažujú za tak silnú ako tú slovenskú. Ak sa viac identifikovali so svojou slovenskou identitou, bolo to z dôvodu spoločného jazyka, kultúry, histórie, tradícií a výchovy.

“Cítim sa viac Slovákom ako Európanom, lebo EÚ je moc rozličná, každý štát je iný, má veľa kultúr a my sme niečím špeciálny, iný.”

Medzi iné dôvody radili aj **hrdosť** (napríklad cez šport či umenie) a **príslušnosť k vlasti**. Tvrdia, že sa tu narodili, trávajú tu svoj každodenný život a Slovensko im je bližšie, čiže sa cítia viac ako Slováci - viac sa učia a vedia o svojej krajine ako o Európe a EÚ. Zároveň slovenskú identitu spájali s rodinou, priateľmi a pocitom domova.

Európska príslušnosť je skôr doplnkovou, cez geografiu či praktické výhody, zatiaľčo spojenie so slovenskou identitou je založené na emócií - **“Slovensko je pre nich osobné a konkrétne, zatiaľ čo Európa je skôr praktická a vzdialená.”**

Ak sa identifikovali viac s Európou, išlo o praktické prepojenie, napríklad vďaka už spomínanému cestovaniu, voľbám či vplyvu európskych fondov na rozvoj ich okolia.

Niektorí by preferovali život v západnejšej časti Európy - kvôli životnému štýlu, pracovným možnostiam a stavu demokracie. Ich slovenská identita však nevyklučuje tú európsku. Okrem toho na nich môže vplývať aj ich to, či práve žijú na Slovensku alebo v zahraničí, kde môže byť európska identita vnímaná silnejšie, ako tá slovenská.

Pocit, že sú skôr európanmi vyjadrili najmä tí, ktorí prejavili aj nespokojnosť s niektorými aspektmi života na Slovensku.

- **“Slovensko mi okrem krásnej prírody nič nedáva”.**
- **“Cítim sa viac ako Európan, lebo som frustrovaný z nerozvinutej krajiny, samá korupcia, všetko sa kradne, nezmyselná konsolidácia...”**

V tomto prípade oceňujú aj pocit bezpečia, ktorý im EÚ dodáva.

Mladí sa teda najviac stotožňovali s tou identitou, ktorá im je geograficky najbližšia, takže v niektorých prípadoch im bola najbližšia tá regionálna. Avšak ich európska, slovenská aj lokálna identita pre nich vo väčšine prípadov idú “ruka v ruku”.

Asociácie mladých s EÚ

Podľa konzultácií v rámci Konferencie o budúcnosti Európy (2022): **Aké slová sa vám vybavujú, keď niekto povie „EÚ“?:**

Pre mládež z EÚ 27 podľa Eurobarometra zo začiatku roka 2025 členstvo v EÚ znamená predovšetkým slobodu cestovania (39%), prístup k programom a podpore pre mladých (30%) a aj príležitosti na prácu, štúdium a odbornú prípravu naprieč celou Európskou úniou. Rovnako to vníma aj slovenská mládež, ktorá v dotazníku týmto asociáciám pripísala približne rovnakú dôležitosť (39%, 37% a 33% v tomto poradí).

Aké slová sa vám vybaví, keď niekto povie „EÚ“?

- **Spoločná mena** - Euro, Vlajka EÚ, hviezdy, Cestovanie, Erasmus, Sloboda pohybu, Výlety, Otvorené hranice, Schengen
- **Ekonomické aspekty** - Eurofondy, Dotácie, Ceny/inflácia, Jednotný trh, Pracovné príležitosti, Spolupráca, Prepojenosť štátov, Geografické prepojenie, Spoločenstvo štátov, Spolupatričnosť, Spojenie, Solidarita, Jednota, Členstvo, Rovnosť, Sloboda, Pomoc, Podpora, Príležitosti/Možnosti, Politika
- **Bezpečnosť** - Ochrana, Mier, Ochrana štátu, Pokoj
- **Prosperita** - Rozvoj, Modernizácia, Stabilita, Demokracia, Brusel,
- Iné - Všetko len nie Slovensko, Turany, Migranti, Západný štýl života, Kvalitné bezplatné vzdelávanie, LGBT, Oslavy dňa európy, Zelené politiky, Komplikovanosť

“Čo pre vás znamená byť občanom/ rezidentom EÚ?”

Mladí ľudia spájali pojem európske občianstvo najmä s hodnotami ako volebné právo, právna ochrana, rovnosť pred zákonom, demokracia, sloboda, bezpečnosť a možnosť participácie.

Európsku úniu vnímali ako priestor, kde sú zaručené istoty a rovnosť práv naprieč štátmi, ako aj možnosť slobodne vyjadrovať názory a podieľať sa na verejnom dianí.

Hoci sa s pojmom európske občianstvo často nestotožňujú emocionálne, prakticky ho spájajú s konkrétnymi výhodami a príležitosťami – najmä v oblasti zamestnania, vzdelávania a cestovania. Pre mnohých predstavuje Európska únia „širší svet“ a „pocit, že patríme do spoločenstva národov.“

Praktickosť členstva v EÚ, ako bola vnímaná aj počas debaty o identite sa silno odráža aj v časti konzultácií o vnímaní EÚ a EÚ občianstva zo strany mladých. Občianstvo v EÚ vnímajú ako praktickú výhodu, samozrejmosť a nie niečo, nad čím by aktívne premýšľali.

Tvrdia aj, že niektorí mladí si ani neuvedomujú prednosti, ktoré im občianstvo EÚ ponúka a v porovnaní so staršími - mali by si to vážiť aj vzhľadom na rodičov, ktorí nemali takéto možnosti.

Naprieč výpoveďami sa najčastejšie opakovalo vnímanie občianstva v EÚ cez slobodu a bezpečnosť. Pre účastníkov to znamenalo na jednej strane slobodu pohybu, cestovania alebo aj výberu miesta práce a vzdelania. Avšak na druhej strane si uvedomovali aj slobodu vo význame slobody názorov, bezpečnosti, ochrany, výberu.

Vo väčšine konzultácií bol s občianstvom EÚ spojený najmä voľný pohyb osôb, čo sa zhoduje aj s výsledkami z februárového Eurobarometra. Oceňujú jednoduchý prechod medzi krajinami bez byrokracie, ako aj Erasmus a iné programy, ktoré im umožňujú spoznávať iné krajiny EÚ. Vďaka členstvu tak svet vnímajú ako “širší”.

Pri téme cestovania bola počas konzultácií často spomínaná aj sloboda pri výbere zamestnania či vzdelania v zahraničí. Uvedomujú si, že vďaka členstvu majú benefit práce aj v zahraničí, a to bez veľkých prekážok. Zdôraznili aj zámer vrátiť sa na Slovensko, pokiaľ by vycestovali, avšak najmä oceňujú práve možnosť voľby, ktorú im EÚ ponúka - “Vnímajú to ako šancu získať lepšie zárobky, získať skúsenosti a potom sa vrátiť domov.” Okrem toho spomenuli, že tieto možnosti a benefity vnímajú najmä cez svojich známych, ktorí už skúsenosti s prácou v zahraničí majú.

Mladí hovoria:

...môžem ísť pracovať hocikam, mám rovnaké práva ako niekto z Nemecka alebo Francúzska a keď budem robiť na zmluvu, tak ma musia rešpektovať. Je to taký pocit slobody, že nie som len zavretý v našej dedine..

Zároveň si uvedomujú aj to, že vďaka Európskej únii sú v prípade práce v zahraničí chránení ako občania EÚ, čo im dodáva pocit istoty. Svoje práva a zároveň povinnosti spomenuli okrem ich spojitosti s prácou v zahraničí viackrát, menovite pri témach právnej ochrany, bezpečnosti, slobody prejavu a názorov či pri témach participácie a volieb.

Okrem bezpečnosti poskytovanej občanom cez ich rovnosť pred európskym právom naprieč členskými štátmi EÚ - **“EÚ mi dáva pocit, že máme niekoho, kto nám kryje chrbát.”** - sa dá bezpečnosť vnímať aj cez jej ochranu pred hrozbami zvonka - **“Že je niečo nad nami, čo nás chráni a nemusíme sa báť.”** Zhodli sa na tom, že ani raz vo svojom živote sa nemuseli báť o svoju bezpečnosť a vyjadrili, že sú radi, že žijú na Slovensku.

Svoje občianstvo v Európskej únii vnímajú aj cez spoločnú menu, vďaka ktorej je pre nich jednoduchšie aj cestovanie (vo veci porovnávania cien či pohodlnosti platieb). Z pohľadu financií vnímajú aj vplyv financií plynúcich z EÚ na Slovenskú republiku - **“Myslím si, že v EÚ je dobre, najmä kvôli fondom, pretože bez nich by sme nevedeli fungovať. Má to svoje výhody a nevýhody.”**

V neposlednom rade si s občianstvom EÚ spájajú aj kultúru, historické pamiatky, prírodu a život v Únii vnímajú ako výhodnejší, než život v iných regiónoch.

“Únia dáva množstvo takých príležitostí, ktoré síce možno ani nevyužívame, lebo ich je naozaj veľa, ale tá možnosť tam je – že môžeme, ak chceme. Sú tam aj rôzne podpory, aj keď si možno ani neuvedomujeme, v koľkých oblastiach je pri nás a pomáha nám. Myslím si, že každému to dáva určitú silu, a tak by to malo aj byť.

Únia však dáva aj niečo väčšie – že možno raz dokáže Európa držať spolu a nemusíme sa stále rozdeľovať a hádať so susedmi, ale môžeme tvoriť niečo väčšie a byť v nejakej väčšej spoločnej zhode.”

Niektorí z nich však nevedeli, čo si pod pojmom občianstvom EÚ predstaviť. Jedným z vysvetlení poskytnutých v konzultáciách bol nedostatok informácií o fungovaní európskej únie, čo je podľa nich problémom najmä pre tých, ktorí si tieto informácie nevyhľadávajú cielene.

Majú pocit, že majú málo informácií o EÚ, ak sa vyslovene nezamerajú na tento typ informácií. Rovnako pomenovali aj prekážky, ktoré sa vyskytujú pri programoch a pobytoch ako je erasmus (napríklad nedostatočná podpora zo strany škôl, neuznávanie absencií a pod.), čo im môže brániť v úplnom zžití s ich EÚ občianstvom.

Väčšina obáv o budúcnosť EÚ vyjadrená v odpovediach na otázku **“Máte nejaké obavy o budúcnosť EÚ? Ak áno, v akých oblastiach?”** sa týkala najmä budúcnosti členstva Slovenskej republiky v EÚ.

Obávajú sa o oslabenie pozície Slovenskej republiky ako členského štátu a v tomto kontexte vnímajú vyjadrovanie a postoje predstaviteľov vlády voči EÚ ako nebezpečné. Podľa výpovedí mladých sa Slovensko v rámci EÚ vníma ako krajina na periférii, s oslabenými väzbami na ostatné členské štáty, čo v nich vyvoláva pocity neistoty.

Podľa účastníkov k neistote členstva SR prispievajú nasledujúce javy, ktoré znižujú verejnú podporu pre členstvo.

- **názorová polarizácia**
- **zvýšená miera dezinformácií**
- **ovplyvniteľnosť verejnej mienky**

V súvislosti s tým ale tvrdia, že **“kľúčom je vzdelávanie, otvorená diskusia a uvedomenie si, že EÚ nie je dokonalá, ale jej význam pre našu krajinu je zásadný.”**

Nálada v spoločnosti v spojitosti s potenciálnou stratou eurofondov a poklesom životnej úrovne v nich vyvoláva strach z vystúpenia Slovenska z Európskej únie.

Avšak, niektorí sa vyjadrili, že hrozba vystúpenia nie je realistická a veria, že k tomuto kroku nepríde - “nebolo by to pre Slovensko prínosné a v EÚ sme dostatočne pevne ukotvení aj napriek týmto obavám.”

Jedna skupina ako obavu vyjadrila aj potrebu “prispôsobovania” sa iným členským štátom (migrácia, nárast multikulturalizmu).

“ Obávam sa, že ak nebudeme mladých ľudí aktívne vzdelávať o tom, prečo je EÚ dôležitá, môže nastať generačná apatia – a raz možno nebude mať kto brániť hodnoty, ktoré dnes považujeme za samozrejmé. ”

Účastníci vyjadrili aj obavy aj o Európsku úniu ako celok. Nárast popularity protieurópskych lídrov vnímajú aj v iných krajinách, ktoré podľa nich Úniu oslabujú a menia jej smerovanie. Vnímajú, že dôvera v EÚ sa oslabuje a spoločnosť sa rozdeľuje a narastá extrémizmus. Dúfajú vo väčšiu súdržnosť členských štátov a v to, aby sa krajiny jednotlivito nerozhodli sledovať iba vlastné záujmy - **“Ak sa EÚ rozpadne alebo oslabí, stratíme viac než len euro menu – stratíme komunitu.”**. Spolu s tým majú obavu z vystúpenia väčších krajín z EÚ, nakoľko Slovensko by prišlo o silných spojencov.

Medzi ďalšie obavy sa radili aj environmentálne problémy spôsobené klimatickou krízou. Okrem toho majú strach aj o bezpečnosť EÚ, najmä z dôvodu vojny na Ukrajine, migrácie a aj vonkajších vplyvov zo strany Ruska, USA a Číny.

V neposlednom rade medzi obavy radili aj tie ekonomické, kedy sa obávajú o pokles životných podmienok pod vplyvom inflácie, ako aj o konkurencieschopnosť EÚ. Kritizovali aj schopnosť Európskej únie dostatočne rýchlo na tieto problémy reagovať. Pripisujú to najmä zložitým a pomalým procesom, ktoré sú potrebné na prijímanie rozhodnutí.

NÁVRHY MLADÝCH: Ako priblížiť EÚ k mladej generácii

Účastníci mali počas konzultácií odpovedať aj na otázku **“Čo by pomohlo mladým ľuďom cítiť sa viac Európanmi?”**

✓ Mladým by najviac pomohla najmä osobná skúsenosť s Európskou úniou - aby **“na vlastnej koži”** zistili, čo pre nich EÚ robí a čo členstvo znamená - priamo a prakticky.

✓ Prijali by **„viac možností vycestovať, skúsiť prax v zahraničí.“** Spomínali rôzne projekty, výmenné pobyty, stretnutia mládeže a aj Erasmus.

✓ Okrem cestovania do zahraničia by prijali aj to, **keby bola EÚ bližšie k nim**, čo by sa mohlo udiť cez kontakt s ľuďmi z iných krajín, kultúrne podujatia a miestne aktivity, ktoré sú dostupné aj pre sociálne znevýhodnenú mládež.

✓ Priblížiť zásah EÚ do ich každodenného života by mohlo aj jasnejšie označovanie toho, čo sa v ich okolí vďaka Eurofondom zlepšilo (napr. vybavenie v školách).

✓ Viditeľnejšie zakomponovanie EÚ do ich života by pomohlo pochopiť, že **členstvo v EÚ nie je iba abstraktné**, ale vplýva na nich priamo a konkrétne.

Vo výpovediach bol jedným z hlavných návrhov aj iný prístup k vzdelávaniu. Podľa nich by prospelo, **“keby sa u nás viac hovorilo o tom, čo EÚ robí pre nás.”** Základom je zvyšovanie povedomia, a to najmä cez školy už od mladého veku, ako aj cez sociálne médiá. To by sa malo diať jazykom, ktorý im je blízky a ktorému rozumejú, najmä z dôvodu, že často nevedia základné informácie o EÚ, jej fungovaní a vplyve.

Inštitúcie EÚ sú často príliš neznáme a nerozumejú ich fungovaniu. Nemalo by ísť iba o suché vysvetľovanie faktov, prijali by interaktívne vzdelávanie (cez diskusie, exkurzie - priamo sa ísť pozrieť na inštitúcie a ich zastúpenie na Slovensku, ako aj komunitné aktivity, prednášky a rôzne iné podujatia).

Vhodné prostredie by na to v školách tvorila občianska náuka, ktorá by mala byť vyučovaná neutrálne a objektívne.

EÚ by mohla o svojich aktivitách informovať cez kampane, ktoré sa priamo týkajú práve oblastí zo života mládeže. Mala by sa snažiť odbúrať bariéry - či už kultúrne, geografické alebo medzigeneračné - a vytvoriť priestor pre dialóg. Jednou z možností je napríklad aj výučba jazykov, výmenné pobyty či spoločné projekty a spolupráca s ich rovesníkmi z iných krajín.

Mladí by tiež ocenili možnosť vyjadriť svoj názor, nie len počúvať. EÚ by sa tiež mohla snažiť znížiť ekonomické bariéry pre cestovanie, ktoré pre pocit súčasti EÚ považujú za dôležité.

Spomínajú, že by pomohlo **“vytvorenie spoločných európskych kampaní zameraných na problémy mladých ľudí v témach ako je duševné zdravie, klimatická kríza, školstvo.”**

Téma 2: Hodnoty

Zdieľanie spoločných hodnôt

“Akým spôsobom môžeme zabezpečiť, aby všetci ľudia v EÚ zdieľali spoločné hodnoty?”

Celkovo zaznelo, že rovnaké hodnoty môžeme v EÚ zdieľať len vtedy, ak o nich budeme otvorene hovoriť či už v škole ale aj mimo nej.

„Neučíme sa o tom, čo EÚ znamená, čo nám prináša. Ja som si to začal uvedomovať až ako starší.“

Podľa účastníkov konzultácií by sa o hodnotách malo hovoriť častejšie, otvorene, zrozumiteľne a pravidelne tak, aby ich každý poznal a stotožnil sa s nimi. Kľúčovým krokom k tomu, aby všetci ľudia v EÚ zdieľali spoločné hodnoty je podľa väčšiny účastníkov vzdelávanie. Tvrdia, že občania sa o ne nemusia zaujímať lebo o nich nevedia, nerozumejú im a nevedia čo znamenajú.

Mladí si myslia, že by sa o nich mali v školách učiť viac, pretože **„v škole o tom sa vôbec nerozpráva.”**. Nemali by sa o nich učiť iba oni, ale aj pracovníci s mládežou, ktorý by mali rozumieť členstvu v EÚ, rozumieť jej fungovaniu a mali by vedieť vysvetľovať princípy rovnosti a inklúzie. Zároveň by mali **“dokázať reagovať na hoaxy a dezinformácie, ktoré sa medzi mladými šíria.”**. Zdôraznili aj potrebu kritického myslenia, preverovania informácií a kontroly diskusie v médiách a v spoločnosti.

Avšak, podstatné je nielen vzdelávanie ale aj výchova k spoločným hodnotám cez školy, rodiny alebo médiá. Taktiež spomínali aj osobné skúsenosti, ako sú výmeny, Erasmus, dobrovoľníctvo, mimoškolské projekty a aktivity, ktoré sú potrebné pre pochopenie rôznorodých názorov.

Kontrolovať by sa malo aj dodržiavanie demokratických princípov a v súvislosti s politickými predstaviteľmi si myslia, že je dôležité dohliadať na to, aké politické ideológie reprezentujú.

V konzultáciách však zaznelo aj, že nie je nevyhnutné očakávať zdieľanie rovnakých hodnôt, pretože **„sme príliš rozdielni, máme odlišné výchovy, kultúry, presvedčenia...“**, **...“je tu veľa kultúr a každá kultúra má iné hodnoty. Mali by sme ukázať mladým aj deťom, čo im EÚ ponúka a oni by si našli niečo, čo im bude vyhovovať.”**

“Čo môže spôsobiť, že mladí ľudia neveria alebo nepodporujú tieto hodnoty?”

Nie každý mladý človek hodnoty pozná, nezamýšľa sa nad nimi a často ich nepoznali ani účastníci konzultácií. Aj napriek tomu, že ich považujú za súčasť každodenného života, nie sú konkretizované, neučia sa o nich a tak si ich ani nemusia uvedomovať.

Môžu im pripadať ako “prázdne frázy”, pričom by preferovali vidieť konkrétne príklady ich uplatnenia, ako na nich vplyvajú a ako ich prakticky zasahujú.

Podľa účastníkov tak so záujmom o hodnoty súvisí vzdelanie - čím je nižšie alebo čím menej informácií o spoločných hodnotách EÚ občan má, tým menej im rozumie a zaujíma sa o ne. Okrem toho do vnímania hodnôt môžu zasahovať aj sociálno-ekonomické faktory. Problémy s bývaním, polarizácia v spoločnosti či jednoducho každodenné povinnosti sú pre mladých prioritami a hodnotami sa nezaoberajú.

Mnohí tak podľa nich uprednostňujú vlastné hodnoty pred spoločenskými a vlastné blaho považujú za podstatnejšie. Popisovali aj, že ak majú negatívnu osobnú skúsenosť, akými sú diskriminácia či šikana, hodnoty nevnímajú ako niečo, čo sa ich týka.

Podľa mladých je jedným z dôvodov aj ich slabá implementácia do politickej kultúry a spoločnosti aj zo strany štátov, politikov a samotnej EÚ. Politikov popisujú ako tých, ktorí majú na vnímanie hodnôt negatívny vplyv, pretože ich považujú za zlý príklad - cez presadzovanie vlastných záujmov, korupciu a iné.

V niektorých krajinách vnímajú oslabovanie hodnôt. Ak politikov nepovažujú za reprezentatívnych (sú starší, patria k inej generácii a sú im vzdialení), necítia potrebu sa s hodnotami EÚ stotožňovať. V neposlednom rade k oslabovaniu hodnôt prispievajú aj dezinformácie a sociálne médiá na ktorých sa šíria.

Rešpekt iných názorov

“Ako môžeme povzbudiť mladých ľudí, aby rešpektovali názory iných?”

Medzi inými návrhmi sa objavili aj tie, ktoré sa objavili aj v odpovediach na iné otázky, ako napríklad cestovanie, vzdelávanie a snaha o spoznávanie iných kultúr. Okrem toho mladí uvádzali aj konkrétne nápady, akými sú debatné krúžky, projektové vyučovanie, mediálna gramotnosť či besedy s politikmi z rôznych politických strán.

Podstatná je tiež podľa nich **výchova k rešpektu** od útleho veku. Výchova by sa mala zamerať na slobodu, rovnosť a empatiu. Dospelí by pre nich mali byť príkladom, nemalo by ísť iba o prázdne slová - mali by nás učiť ako viesť diskusie aj pokiaľ s druhými nesúhlasíme, pokiaľ ide o konflikt.

Na rešpekt má podľa nich veľký vplyv aj otvorená diskusia, pre ktorú je potrebné vytvoriť bezpečný priestor.

Spomínali prepojenie rôznych názorových skupín a vzájomné vypočutie -

“Vytvorenie bezpečného priestoru na vyjadrenie názoru – kde nie je hanba povedať niečo „iné“, ale kde sa učíme diskutovať bez útokov.”

Rozumejú, že každý je v inej situácii a každého názory sa v niečom líšia. Podľa nich je dôležité pochopiť súvislosť prameňov názorov, pričom nie každý s iným názorom má byť odsúdený, ale mal by byť vypočutý. Nie je potrebné nevyhnutne riešiť rozdielnosť názorov. Považujú to však za náročné ak je súčasťou diskusie aj agresia.

Na názorové konflikty a pocit nevypočutia má vplyv aj škola a učiteľia ako autorita - **„Nás neučia počúvať jeden druhého. V škole nás skôr nútia mlčať ako diskutovať.”** Majú pocit, že v škole majú priestor iba na počúvanie, nie vedenie diskusie.

Mladí chcú, aby boli rešpektované aj ich názory, pretože aj oni sú občania - ich názory sú podstatné aj ak nie sú starší, skúsení a nevedia sa tak dobre vyjadriť.

Polarizácia

“Aké sú hlavné dôvody narastajúcej polarizácie a rozporov, ktoré dnes v spoločnosti vidíme?”

Medzi hlavné dôvody nárastu polarizácie v spoločnosti mladí radili najmä dezinformácie, ktoré boli spomenuté vo väčšine konzultačných skupín. Nárast ich šírenia ovplyvňujú rôzne faktory, ako napríklad častejšie využívanie internetu, absencia kritického myslenia či mediálnej gramotnosti, ako aj nedostatok dôveryhodných informácií.

So šírením dezinformácií spájali sociálne médiá, ktoré tento problém prehlbujú. Umožňujú anonymitu a vďaka algoritmom sa na nich tvoria informačné bubliny, ktoré utvrdzujú názory.

Cez sociálne médiá sa jednoduchšie šíri nenávisť a extrémizmus, sú priestorom pre hádky a manipulácie. Ako príklad uviedli skreslené informácie o Európskej únii, ktoré sú šírené ako dezinformácie a manipulujú s verejnou mienkou.

V spoločnosti podľa nich narastá aj nedôvera v médiá a inštitúcie. Poukázali na nedostatok ochoty vypočutia ostatných a strach zo zmien. Podľa nich sa **“posúvajú hranice tolerancie”** a šíri sa nenávisť voči iným skupinám občanov.

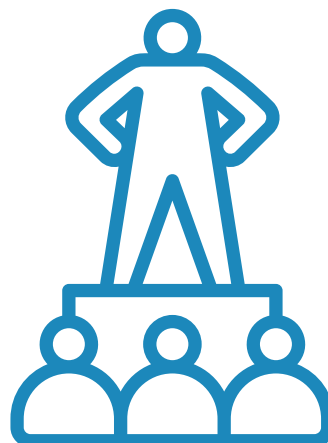
Niektorí majú silne vyhranené názory na polarizujúce témy, ako vojna či očkovanie a nie sú dostatočne otvorení iným názorom:

„Ludia si myslia, že len oni majú pravdu. A keď im niekto povie niečo iné, hneď to berú ako útok.”

Vplyva na to podľa nich aj nevzdelanosť. Nedostatočný dialóg je vedený aj medzi generáciami, nakoľko sú vychovávaní v rôznom prostredí, politickej kultúre a neprichádza k vzájomnému pochopeniu.

Vplyv výchovy spomenuli častejšie, pričom okrem rodiny si mladí formujú názory aj na základe priateľov a známych, nielen v rodine.

Na formovanie názorov majú podľa nich vplyv aj sociálne nerovnosti, neistota (napríklad vo veci dostatku pracovných príležitostí), ktoré spôsobujú frustráciu. Polarizáciu posilňuje aj nedostatok otvorenosti voči cudzincom a iným kultúram, pričom nejde **“o nenávisť, ale o strach z neznámeho.”**

V neposlednom rade bola spomínaná aj polarizácia zo strany politických predstaviteľov, ktorí často využívajú dezinformácie, zneužívajú hodnoty na získavanie politickej moci a hádajú sa: **“ak politik sám nerešpektuje pravidlá, aký príklad dáva občanom?”**.

„Nemusíme všetci myslieť rovnako – to by tiež nebolo zdravé. Ale úcta a dôstojnosť človeka by mali byť vždy na prvom mieste.“

Mladí navrhli zavedenie prísnejšieho etického kódexu a využitie umelej inteligencie na reguláciu obsahu, ktorý môže niekomu ubližovať. Taktiež hovorili o potrebe zaviesť **digitálnu gramotnosť ako povinný predmet** – aby sa mladí naučili rozpoznávať manipuláciu, hoaxy a extrémistickú rétoriku.

V závere však dodali, že všetko je to o komunikácii. Doma by mal mať mladý človek rodiča, ktorému sa môže zdôveriť, aj keď sa dostane napríklad do zlej partie. Z toho vyplýva potreba učiť pracovať s faktami už na školách.

Čo možno urobiť, aby sa zabránilo polarizácii?

Z konzultácií vyplynuli tri väčšie oblasti, v ktorých je možné pre zmiernenie polarizácie konať - vzdelávanie, spoločenská diskusia a činnosť samotnej Európskej únie.

Podľa mladých by sa školy mali lepšie zamerať na podporovanie rešpektu a porozumenia. Jedným zo základov je:

- **objektívna zrozumiteľná občianska náuka**
- **etická a náboženská výchova**
- **dejepis**
- **výuka o politike a spoločenskom dianí**
- **podpora kritického myslenia**
- **mediálna gramotnosť**

Mali by mladých viesť ku tvoreniu názorov cez fakt, ako aj k overovaniu informácií, ktoré sú šírené cez sociálne médiá, emócie a manipulácie.

Taktiež by prijali interaktívnejšiu výučbu, cez diskusie, kampane, a projekty. Mladí navrhli aj aktivity Európskej únie, ktoré by mali zabrániť šíreniu polarizácie.

Jednou z možností je vytvorenie platformy alebo kanála, cez ktorý je možné vyvrátiť hoaxy, ktoré sa o EÚ šíria. Zároveň by mala aktívnejšie komunikovať na školách a s mládežou, či už cez diskusie, európske dni alebo kampane na sociálnych médiách. Mala by sa tak viac mladým priblížiť, odbúrať odstup. Mala by taktiež zabezpečiť prístup k overeným informáciám a regulovať obsah na internete a v médiách - či už extrémistické prejavy, šírenie dezinformácií alebo regulácia vyjadrení politikov.

Poslednou podstatnou oblasťou je celospoločenský dialóg a komunikácia. V spoločnosti by chceli vyššiu mieru tolerancie a priestor pre otvorený dialóg, ktorý umožňuje diskusiu rôznych kultúr či názorových skupín.

Diskusia by mala prebiehať bez hádok a mala by byť zameraná na hľadanie kompromisov a pochopenie názorov iných. Jedným z cieľov by malo byť **odstránenie názorových bublín**, ktoré sú upeňované aj sociálnymi médiami a algoritmami - mali by otvoriť priestor na vypočutie názorov, s ktorými sa jednotlivci nemusia bežne stretnúť. Mladí by mali byť zahrnutí aj do diskusií o citlivejších a kontroverzných témach.

V spoločnosti by sme sa cez cestovanie a medzinárodnú spoluprácu, ako aj spájanie kultúr spolunažívajúcich v hraniciach krajiny mali snažiť o vzájomné pochopenie a zblíženie.

Mladí nechcú len počúvať – chcú sa zapájať, zúčastňovať sa rozhodovania a prispieť k budúcnosti Európy.

Téma č. 3: Dôvera EÚ

Účastníci konzultácií na otázku, **„Ako môžeme budovať dôveru medzi mladými ľuďmi a demokraciou v rámci EÚ?“** odpovedali, že by prijali vyššiu mieru reprezentácie v politike. Momentálne ho nevnímajú ako dostatočné, pričom rozhodnutia za nich podľa nich tvoria ľudia, ktorí sú od nich starší, nezdieľajú s nimi potreby do budúcnosti -

„Mám pocit, že v Európskom parlamente sedia ľudia, ktorí už žijú len pre svoju penziu.“

Tvrdia, že nie je jednoduché dôverovať v demokraciu ak nemajú zástupcov, ku ktorým by vzhladli a boli by im sympatickí. Prijali by buď priame zapojenie do rozhodovania (ako príklad bol uvedený napríklad participatívny rozpočet) alebo aj vyššiu angažovanosť mládežníckych rád či parlamentov.

EÚ by mala pracovať na zviditeľnení jej pozitívnych príkladov, pri ktorých by sa vyriešili nejaké konkrétne požiadavky mládeže. Účastníci potvrdili, že dôvera sa nerodí z teórie, ale zo zážitku. Ak mladí ľudia zažijú, že ich hlas má skutočný význam, budú demokracii veriť viac.

V neposlednom rade bolo medzi odpoveďami spomenuté aj vzdelanie, pretože **„Veľa mladých vôbec netuší, čo EÚ robí, aké máme práva, aké máme možnosti.“** Téma vzdelania sa vo veľkej miere objavovala aj v odpovediach na zvyšné otázky súvisiace s témou.

Fungovanie EÚ

Z konzultácií vyplynulo, že väčšina účastníkov nerozumie tomu ako rozhodovanie v EÚ prebieha, kto politiky tvorí a navrhuje a ako fungujú jej inštitúcie.

Pri otázke **„Rozumiete spôsobu, akým inštitúcie EÚ prijímajú rozhodnutia a politiky?“** priznávajú, že aj ak vedia inštitúcie pomenovať, nie vždy vedia čomu sa venujú. Tvrdia, že často tieto procesy nepoznajú ani na Slovensku a o to menej poznajú tie na úrovni EÚ.

Podľa nich sú procesy v EÚ zložité alebo aj nezaujímavé a nemusia ich vnímať ako dôležité, čo je jedným z dôvodov prečo im nemusia rozumieť. Za hlavný dôvod bolo však považované vzdelávanie.

Účastníci, ktorí sú lepšie oboznámení s rozhodovaním v rámci EÚ sa o jej fungovanie zaujímajú, sami si vyhľadávajú informácie, zúčastňujú sa aktivít súvisiacich s EÚ alebo študujú odbor, pre ktorý je to nevyhnutné (tu konkrétne právo). Aj pri vlastnej iniciatíve je však náročné sa v procesoch vyznať, pretože stránky EÚ sú chaotické, ťažko zrozumiteľné a nie je jednoduché z nich získať potrebné informácie.

Zvyšní účastníci však tvrdili, že procesy a inštitúcie EÚ nepoznajú aj z dôvodu, že sa tomu nevenovali v škole. Tvrdia, že sa o EÚ učí príliš neskoro, nie dostatočné množstvo a nie zaujímavé. Mladí sa podľa výpovedí o tieto témy až tak nezaujímajú a procesy by im mohla pomôcť pochopiť interaktívnejšia, zrozumiteľnejšia a zaujímavá forma výučby. Podľa mladých práve aj nedostatočné znalosti o fungovaní EÚ môžu spôsobiť nižšiu dôveru - ak občania niečomu nerozumejú a nedôverujú tomu. Pripisujú tomu aj nižšiu volebnú účasť - nerozumejú fungovaniu EÚ a nevedia, prečo by sa mali zúčastniť.

Hovoria, že:

„občania by nemuseli poznať všetko do detailov, na to sú experti. Ale keď urobia chybu, musia to vedieť občanom vysvetliť.“

“Čo by pomohlo mladým ľuďom lepšie pochopiť spôsob, akým inštitúcie EÚ prijímajú rozhodnutia?”

Odpovede sa jednoznačne týkajú najmä vzdelávania. Mládež by prijala praktickejší prístup škôl, zážitkové učenie (napr. modelové parlamenty, simulácie rozhodovacích procesov, debaty, workshopy, výlety a exkurzie...) a systematické začlenenie tém týkajúcich sa EÚ do učebných osnov.

Témy by sa mali vyučovať pútavejšie, malo by im byť venované dostatok času a priestoru a podotkli aj to, že by im mali dobre rozumieť aj vyučujúci. Chýba im lepšie prepojenie teórie a skúseností, ako aj prezentovanie praktických príkladov, ktoré by demonštrovali konkrétne rozhodnutia ovplyvňujúce životy mladých ľudí.

V tejto oblasti sa objavili aj návrhy, že by mali byť organizované aj častejšie stretnutia s poslancami Európskeho parlamentu, ktorí by sa s nimi o týchto témach dokázali porozprávať priamo a pomohli by im spoznať inštitúciu bližšie.

EÚ by mala podľa nich zapracovať na komunikácii toho, ako sa na jej úrovni rozhoduje a aké má mládež možnosti. Podľa nich je informovanie o tom, ako sa aj oni môžu nejakým spôsobom zapojiť nedostatočné a tak ani nevedia, že taká možnosť existuje. Mala by **zjednotiť a zjednodušiť oficiálne informačné kanály** alebo prezentovať konkrétne príklady cez sociálne médiá, aj v spolupráci s influencermi a mienkotvornými osobnosťami.

“Ako môžeme zabezpečiť, aby sa o rozhodnutiach inštitúcií EÚ lepšie informovali mladí ľudia?”

Účastníci zdôrazňovali potrebu priblížiť EÚ mladým ľuďom prostredníctvom médií, influencerov, sociálnych médií a platforiem, ktoré bežne sledujú. Na sociálnych médiách trávia veľa času a podľa nich to pre EÚ predstavuje vhodný priestor na šírenie podstatných informácií. Veľa mladých sa informuje cez sociálne siete, ale tam často chýbajú spoľahlivé správy.

Niektorí z nich však so zapojením influencerov nesúhlasili, pretože tí by mali byť apolitickí a nepáčiť sa im, pokiaľ propagovali konkrétnych politikov alebo strany.

Prijateľnejšou by bola komunikácia zo strany samotných politikov, ktorí sú k mladým blízki, zaujímajú sa o nich a dokážu s nimi komunikovať tak, aby tomu rozumeli.

Čo sa týka škôl, mladí navrhovali **zážitkové učenie**, využitie školských priestorov na **diskusie a workshopy**, ako aj zapájanie do Erasmus projektov a ich lepšiu propagáciu.

Ocenili by aj debaty a diskusie mimo priestorov škôl, ktoré by mali byť dostupnejšie a organizovať by sa mali aj **“v krčmách a na dedinách”**. Pre niektorých by však podobné diskusie neboli dostatočne zaujímavé na návštevu vo voľnom čase. Spomenuli aj význam mládežníckych organizácií a parlamentov, ktoré môžu aktívne šíriť osvetu a prizývať ich do diskusie.

Dosah ľudí na EÚ?

Podľa mladých má Európska únia povinnosť zohľadňovať potreby každého občana bez ohľadu na ich vek. Uvedomujú si však, že požadovať to nie je realistické a mala by sa snažiť aspoň o rovnomerný prístup.

Podľa mladých má Európska únia povinnosť zohľadňovať potreby každého občana bez ohľadu na ich vek. Uvedomujú si však, že požadovať to nie je realistické a mala by sa snažiť aspoň o rovnomerný prístup.

Delili sa na dve skupiny. Podľa prvej skupiny názory a potreby mladšej generácie nie sú zohľadnené a EÚ na nich pri rozhodovaní nemyslí dostatočne. Podľa niektorých účastníkov EÚ nezohľadňuje potreby svojich občanov, pretože je príliš **“odtrhnutá od reality”** a mali by sa k nim viac priblížiť, navštevovať ich aby videli ich bežný život.

Zároveň majú pocit, že ich názory sú prehliadané a rozhoduje sa najmä o starších generáciách. Naopak druhým názorom bolo, že EÚ sa aktívne snaží vypočuť a zapájať mládež, pričom oni majú viac priestoru a väčší vplyv na EÚ. Majú väčší prehľad než starší, ktorí s EÚ nevyrastali, nezapájajú sa tak často a nezasahuje ich do takej miery, do akej mladších.

“Ako môžeme zabezpečiť, aby mladí ľudia mohli mať v EÚ silnejší hlas?”

✓ Respondenti vyslovili niekoľko nápadov. Prvým je niekto, kto by ich verejne zastupoval, ako napríklad ombudsman, mládežnícke kluby a podobne. Tieto iniciatívy by podľa nich mali byť aj lepšie financované.

✓ Navrhli aktívnejší prístup ku komunikácii zo strany EÚ. Motiváciu pre zapájanie by mohlo podporiť napríklad **prezentovanie príkladov z praxe kedy boli vypočutí**, aby im boli prínosy participácie prakticky predvedené.

✓ Význam má aj v tejto diskusii vzdelávanie. O prínosoch participácie by sa mali učiť už od základnej školy, ktoré by ich mali vzdelávať o ich možnostiach spôsobom, ktorý ich zaujme - aby spätne oni mali záujem naozaj participovať.

✓ Medzi návrhmi boli napríklad simulované voľby. Školy by ich mali informovať o ich možnostiach, právach a aj povinnostiach, pretože o tom nemusia byť dostatočne informovaní.

Medzil'udská dôvera

Ako môžeme vybudovať dôveru medzi mladšími a staršími ľuďmi v EÚ

Mladí v konzultáciách vnímali či už existenciu rozdielov v názoroch a potrebách medzi generáciami a aj to, že budovanie medzigeneračnej dôvery je náročný a dlhotrvajúci proces.

Podľa nich je základom hľadanie spoločných tém, **dialóg, úcta, rešpekt a snaha o pochopenie** druhej strany. Konkrétne navrhujú napríklad snahu o zapojenie generácií do spoločných aktivít, ako sú návštevy domovov dôchodcov, diskusné kluby a podobne.

Myslia si, že je dôležité snažiť sa zistiť, aké sú spoločné témy o ktorých môžu diskutovať a snažiť sa nájsť spoločné riešenia. Následne je tiež podstatné ich dodržiavať.

Negatívne však vnímajú prístup staršej generácie k tej ich. Podľa nich sú starší neochotní ich vypočuť, nedokážu zmeniť názor a neberú na nich ohľad - vnímajú z ich strany odmietavosť a skeptický pohľad na ich názory. Tvrdia, že starší si myslia že nemajú dostatok skúseností na to, aby boli ich názory a potreby relevantné -

“Starší ľudia väčšinou hovoria, že my nevieme, nemáme toľko odžitie a nechcú prijať náš názor. Automaticky to človeka odradí. Určite by sa mal zmeniť ten prístup.”

Niektorí si mysleli, že problém medzigeneračnej dôvery sa nikdy nevyrieši a že práve oni budú musieť pracovať na tom, aby takí sami v budúcnosti neboli - mali by mať otvorenejší prístup. Starší sú podľa nich príliš uzavretí, majú zastarané názory a v školách sú implementované zastarané metódy.

Odporúčania

Na základe konzultácií a analýzy dát navrhujeme nasledujúce odporúčania na európskej a národnej úrovni:

Európska úroveň

- ✓ Zaviesť povinné interaktívne vzdelávanie o občianstve EÚ do školských osnov vo všetkých členských štátoch, so zameraním na hodnoty, inštitúcie a príležitosti EÚ.
- ✓ Vytvoriť cielený mobilitný program v rámci Erasmus+ pre mladých s menšími príležitosťami so zjednodušeným prístupom a zvýšenou finančnou podporou.
- ✓ Spustiť mládeži prístupnú digitálnu platformu EÚ, ktorá zjednotí informácie o možnostiach, rozhodovacích procesoch a príbehoch mladých ľudí v celej EÚ.

Národná úroveň

- ✓ Revidovať učebné osnovy občianskej výchovy s dôrazom na aktuálne a praktické informácie o Európskej únii a jej vplyve na život mladých.
- ✓ Zaviesť národné spolufinancovanie a štipendijné schémy na podporu účasti mladých z nízkopríjmových a vidieckych oblastí v programoch Erasmus+ a podobných iniciatívach
- ✓ Inštitucionalizovať mládežnícke parlamenty a poradné fóra na národnej úrovni, ktoré budú systematicky zapájať mladých do tvorby verejných politík vrátane stanovísk Slovenska na európskej úrovni.

Záver

Výsledky konzultácií ukazujú, že mladí ľudia na Slovensku vnímajú Európsku úniu najmä cez praktické výhody, no zároveň cítia potrebu lepšie jej rozumieť a byť jej súčasťou. Posilnenie občianskej gramotnosti, otvorený dialóg a dostupné možnosti zapojenia sú kľúčom k posilneniu dôvery a pocitu spolupatričnosti mladých Európanov.